მიჰაილ შტეფანის (სტეფანეშვილის) ტიპოგრაფიული საქმიანობის შესახებ. მოსაზრებები და შეფასებები

ნიკოლაე ვ. დურა
კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტის
პროფესორი; რუმინელ მეცნიერთა აკადემია
საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1175-5551

კატალინა მიტიტელუ
კონსტანცას ოვიდიუსის უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6489-9252

აბსტრაქტი. მიჰაილ შტეფანმა (დაახლ. 1650 - დაახლ. 1720 წწ.), თვალსაჩინო სტამბის მუშაკმა, გრავიორმა, მთარგმნელმა, მეცნიერმა და თეოლოგმა, რუმინეთის სამთავროები არაერთი უმნიშვნელოვანესი ნაბეჭდი გამოცემით გაამდიდრა, ხოლო საქართველოს მისსავე მიწაზე დაბეჭდილი პირველი წიგნები უბოძა. ორსავე ქვეყანაში ამ რუმინელმა მესტამბემ უდიდესი წვლილი შეიტანა მათი კულტურული და სულიერი მემკვიდრეობის პოპულარიზაციასა და განვითარებაში.

თავისი დასტამბული წიგნებით - რომლებიც შემკული იყო გამორჩეული გრავირებული სატიტულო ფურცლებითა და განსაკუთრებული მხატვრული ღირებულების მქონე ილუსტრაციებით - მიჰაილ შტეფანმა წვლილი შეიტანა არა მხოლოდ რუმინეთისა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის გამდიდრებაში, არამედ რუმინული მესტამბეობის ტრადიციის გაგრძელებასა და წინსვლაში. 1708 წელს თბილისში (ქართლში) მის ჩამოსვლამდე, ეს ტრადიცია მის მშობლიურ ვლახეთში უკვე თითქმის ორი საუკუნის განმავლობაში იყო დამკვიდრებული.

რუმინული, საეკლესიო სლავური და ბერძნული ენების ცოდნამ მიჰაილ შტეფანს საშუალება მისცა საფუძვლიანად გაცნობოდა არა მხოლოდ შუა საუკუნეების რელიგიური ლიტერატურის თემატიკას და მის ეპოქამდე რუმინეთის მიწაზე ამ სამ ენაზე დაბეჭდილ წიგნებს, არამედ ბიზანტიური წარმოშობის უმთავრეს თეოლოგიურ შრომებსაც.

საბეჭდი ხელობის ტარგოვიშტეში შესწავლის შემდეგ, მესტამბე მიჰაილ შტეფანი შემდგომში მოღვაწეობდა ბუქარესტისა და სნაგოვის სამთავრო სტამბებში, ასევე ბუქარესტის მიტროპოლიისა და ტრანსილვანიაში მდებარე ბელგრადის (ალბა-იულიას) მიტროპოლიის სტამბებში, ვალახეთის მიტროპოლიტ თეოდოსის კურთხევით. მოგვიანებით მან საქმიანობა განაგრძო რუმნიკის საეპისკოპოსო სტამბაში, სადაც 1705–1708 წლებში ეპისკოპოსად ანთიმოზ ივერიელი მსახურობდა, რის შემდეგაც მოღვაწეობა საქართველოში განაგრძო.

თბილისში (საქართველო), მიჰაი/მიჰაილ უნგროვლახელმა (უნგრო-ვალახიელმა) დააარსა ქვეყანაში პირველი სტამბა, სადაც დაბეჭდა ქართულ მიწაზე შექმნილი პირველი წიგნები. ამით მან საფუძველი ჩაუყარა მყარ კულტურულ ურთიერთობებს რუმინეთსა და საქართველოს შორის - ორ ერს შორის, რომელთაც იმ დროიდან მოყოლებული საერთო ქრისტიანული კულტურული და სულიერი ფასეულობები აერთიანებთ.

საკვანძო სიტყვები: რელიგიური ლიტერატურა; სტამბა; ნაბეჭდი წიგნები; სულიერი მემკვიდრეობა.